

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego ramy na potrzeby osiągnięcia neutralności klimatycznej i zmieniającego rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1999 (Europejskie prawo o klimacie)”

(COM(2020) 80 final – 2020/0036 (COD))

(2020/C 364/20)

Sprawozdawca: **Jan DIRX**

Współsprawozdawca: **Tellervo KYLÄ-HARAKKA-RUONALA**

Wniosek o konsultację	Parlament Europejski, 10.3.2020 Rada, 13.3.2020
Podstawa prawna	Art. 192 ust. 1 i art. 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
Sekcja odpowiedzialna	Sekcja Rolnictwa, Rozwoju Wsi i Środowiska Naturalnego
Data przyjęcia przez sekcję	29.6.2020
Data przyjęcia na sesji plenarnej	16.7.2020
Sesja plenarna nr	553
Wynik głosowania (za/przeciw/wstrzymało się)	210/2/9

1. Wnioski i zalecenia

1.1. Podobnie jak wiele kluczowych instytucji Unii i obywateli UE, EKES podkreśla, że działania w dziedzinie klimatu oraz odbudowa i ożywienie gospodarcze po kryzysie związanym z koronawirusem mogą i muszą iść ze sobą w parze. Można to osiągnąć, odbudowując gospodarkę europejską poprzez promowanie skutecznego i w pełni zrównoważonego pakietu inwestycji publicznych i prywatnych. W związku z tym EKES uważa, że wniosek dotyczący Europejskiego prawa o klimacie jest jednym z instrumentów przyczyniających się do tej pożądanej i niezbędnej odbudowy gospodarki europejskiej.

1.2. EKES popiera podejście zakładające wspólne, ogólnounijne przejście na neutralność klimatyczną – a nie każdego państwa członkowskiego z osobna. Wspólne podejście ma tę zaletę, że umożliwi osiągnięcie optymalnego podziału wysiłków w całej UE, z uwzględnieniem istotnych różnic między państwami członkowskimi. EKES jest również przekonany, że największe wsparcie dla polityki klimatycznej zostanie zapewnione, jeżeli ogólnym celem będzie osiągnięcie jak największej redukcji emisji gazów cieplarnianych przy jak najniższych kosztach społeczno-gospodarczych.

1.3. EKES wzywa Komisję, by w pełni uwzględniła skutki kryzysu związanego z koronawirusem poprzez ocenę celu redukcji emisji na 2030 r. oraz by opowiedziała się za redukcją emisji o co najmniej 55 % do 2030 r., przedstawiając odpowiednie wnioski ustawodawcze. EKES zauważa, że w sprawozdaniu Programu Narodów Zjednoczonych ds. Ochrony Środowiska (UNEP) w sprawie rozbieżności między potrzebami a perspektywami w zakresie redukcji emisji z 2019 r. wskazano, że aby osiągnąć określony w porozumieniu paryskim cel 1,5 °C, potrzebny jest nawet jeszcze ambitniejszy cel redukcji emisji do 2030 r.

1.4. EKES uznaje, że każdy będzie musiał podjąć dodatkowe kroki, aby osiągnąć wyznaczony cel neutralności klimatycznej w 2050 r. Jak wynika z przeprowadzonego niedawno (przed kryzysem związanym z koronawirusem) badania Eurobarometr, 92 % obywateli Unii popiera unijny cel neutralności klimatycznej. Utrzymanie tego poparcia wymaga przyspieszenia działań w dziedzinie klimatu równoległe z ożywieniem gospodarczym i odbudową.

1.5. EKES wzywa UE, by na odroczonym na listopad 2020 r. szczycie klimatycznym w Glasgow i podczas kolejnych szczytów przyjęła rolę prekursora i propagatora, aby co najmniej wszystkie znaczące globalnie podmioty zaangażować w aktywne działania na rzecz neutralności klimatycznej.

1.6. Osiągnięcie celu neutralności klimatycznej w Unii do 2050 r. na szczeblu europejskim jest możliwe tylko wtedy, gdy każde państwo w pełni i terminowo wniesie swój wkład na rzecz łagodzenia zmiany klimatu i przystosowywania się do niej. W związku z tym EKES popiera możliwość wydania przez Komisję zaleceń dla państwa członkowskiego, jeśli środki podjęte przez to państwo członkowskie są niezgodne z celem łagodzenia zmiany klimatu lub nieodpowiednie, aby zapewnić postępy w zakresie przystosowania się do niej, w oparciu o jasne i przejrzyste kryteria oceny.

1.7. EKES proponuje, by pełny dokument oceny każdego projektu środków lub wniosku ustawodawczego związanego z celem neutralności klimatycznej został udostępniony publicznie zaraz po zakończeniu oceny.

1.8. Wniosek Komisji słusznie odnosi się zarówno do łagodzenia zmiany klimatu, jak i przystosowania się do niej, „zgodnie z art. 7 porozumienia paryskiego”.

1.9. EKES proponuje utworzenie platformy zainteresowanych stron Europejskiego Paktu na rzecz Klimatu, zgodnie z opinią EKES-u w sprawie Paktu na rzecz Klimatu, w celu zorganizowania i ułatwienia aktywnego udziału „wszystkich grup społeczeństwa”.

2. Wprowadzenie

2.1. Obecny ogólnosiwiatowy kryzys związany z koronawirusem (COVID-19) po raz kolejny pokazuje, jak podatne za zagrożenia jest życie na naszej Ziemi. Chociaż należy w pełni zwalczać kryzys związany z koronawirusem oraz jego skutki gospodarcze, społeczne i ekologiczne, konieczna jest również dalsza koncentracja na zapobieganiu oraz, w razie potrzeby, przeciwdziałaniu innym zjawiskom zagrażającym jakości życia, takim jak zmiana klimatu i utrata różnorodności biologicznej⁽¹⁾. Albo, jak ostrzegęła Patricia Espinosa, sekretarz wykonawcza Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie Zmian Klimatu (UNFCCC), ogłaszając przesunięcie szczytu klimatycznego (COP26), który miał się odbyć w Glasgow w listopadzie 2020 r.: „COVID-19 jest dziś najpilniejszym zagrożeniem dla ludzkości, ale nie możemy zapominać, że zmiany klimatu są największym zagrożeniem w dłuższej perspektywie”.

2.2. Dla EKES-u oznacza to, że działania w dziedzinie klimatu oraz odbudowa i ożywienie gospodarcze po kryzysie związanym z koronawirusem mogą i muszą iść ze sobą w parze. Działania na rzecz odbudowy i ożywienia gospodarczego muszą być zgodne z celem klimatycznym, a działania w dziedzinie klimatu muszą być podejmowane w sposób, który pozwoli na zminimalizowanie kosztów i przyniesie korzyści gospodarcze.

2.3. W tym duchu EKES zwraca również uwagę na następujące oświadczenia najważniejszych instytucji Unii i osób fizycznych w UE:

W dniu 16 kwietnia Parlament Europejski zdecydowaną większością głosów przegłosował oparcie unijnego pakietu naprawy i odbudowy na Europejskim Zielonym Ładzie, „aby ożywić gospodarkę, zwiększyć jej odporność i stworzyć miejsca pracy, a jednocześnie pomóc w przemianach ekologicznych, wspierać zrównoważony rozwój gospodarczy i społeczny”.

W tym samym dniu przewodnicząca Komisji Europejskiej Ursula von der Leyen stwierdziła również, że Europa musi podwoić wysiłki w zakresie inwestowania w Europejski Zielony Ład. Wiceprzewodniczący Komisji Europejskiej Frans Timmermans przedstawił to samo przesłanie w liście otwartym opublikowanym w siedmiu europejskich biuletynach informacyjnych. Ponadto przewodniczący Rady Europejskiej Charles Michel również pragnie wykorzystać tę okazję, by uczynić UE bardziej ekologiczną: „Unia Europejska musi stać się lepsza niż dotychczas, musimy wykorzystać ten kryzys”.

2.4. Wszystko to można osiągnąć, odbudowując gospodarkę europejską poprzez promowanie w pełni zrównoważonego pakietu skutecznych inwestycji publicznych i prywatnych, obejmującego na przykład kwestie takie jak zmniejszenie zużycia energii, zrównoważona energia, inwestycje w sieci, ekologiczne procesy produkcyjne czy recykling – przy jednoczesnym zwiększeniu zrównoważonej konsumpcji. Ponadto dla osiągnięcia neutralności klimatycznej konieczne jest wzmocnienie pochłaniaczy i składowania dwutlenku węgla poprzez np. zrównoważone gospodarowanie lasami i glebą. Europejskie prawo o klimacie jest jednym z instrumentów mających przyczynić się do osiągnięcia tej pożądanej i niezbędnej odbudowy gospodarki europejskiej.

⁽¹⁾ Niektórzy eksperci utrzymują, że różnorodność biologiczna stanowi naturalną barierę dla przenoszenia wirusów i chorób z dzikich zwierząt na ludzi (zoonoza). W związku z tym utrata różnorodności biologicznej może doprowadzić do większej liczby pandemii w przyszłości. Jest to dodatkowy, aktualny argument.

2.5. W związku z tym EKES z zadowoleniem przyjmuje wniosek dotyczący Europejskiego prawa o klimacie⁽²⁾, przedstawiony przez Komisję Europejską w dniu 4 marca 2020 r., w którym ustanawia się ramy prawne dla realizacji celu polegającego na osiągnięciu neutralności klimatycznej w Unii do 2050 r. EKES popiera pogląd, że cel polegający na osiągnięciu neutralności klimatycznej do 2050 r., a w miarę możliwości wcześniej, jest pożądany i konieczny, aby przyczynić się do realizacji celu porozumienia paryskiego, zgodnie z którym globalne ocieplenie musi utrzymać się na poziomie znacznie poniżej 2 °C i należy dążyć do utrzymania go na poziomie poniżej 1,5 °C.

2.6. EKES nie ma wątpliwości, że przynajmniej wszystkie znaczące globalnie podmioty muszą aktywnie dążyć do neutralności klimatycznej, aby możliwe było osiągnięcie celów porozumienia paryskiego. Z jednej strony wymaga to aktywnej dyplomacji klimatycznej UE, a z drugiej – środków, takich jak ustalanie opłat za emisję gazów cieplarnianych – w celu zapewnienia równych warunków działania dla produktów i usług UE pod względem śladu węglowego w stosunku do konkurentów spoza UE.

2.7. Wniosek dotyczący Europejskiego prawa o klimacie stanowi podstawę Europejskiego Zielonego Ładu⁽³⁾, opublikowanego przez Komisję 11 grudnia 2019 r. Europejski Zielony Ład określa, w jaki sposób uczynić z Europy pierwszy kontynent neutralny dla klimatu do 2050 r., pobudzając gospodarkę, poprawiając zdrowie i jakość życia ludzi, troszcząc się o przyrodę i nie pozostawiając nikogo w tyle.

2.8. EKES zauważa z zadowoleniem, że na szczeblu politycznym cel neutralności klimatycznej do 2050 r. został już zatwierdzony przez Parlament Europejski w rezolucji z dnia 14 marca 2019 r. i w konkluzjach Rady Europejskiej z dnia 12 grudnia 2019 r. Ponadto 5 marca 2020 r. Rada ds. Środowiska UE przedłożyła UNFCCC w imieniu Unii Europejskiej i jej państw członkowskich długoterminową strategię rozwoju niskoemisyjnego Unii Europejskiej i jej państw członkowskich (w celu osiągnięcia przez UE neutralności klimatycznej do 2050 r.)⁽⁴⁾.

2.9. EKES uznaje, że osiągnięcie celu neutralności klimatycznej w 2050 r. będzie wymagać dużego zaangażowania ze strony rządów, gmin, przedsiębiorstw, związków zawodowych, organizacji społeczeństwa obywatelskiego i obywateli. Oznacza to, że każdy będzie musiał podjąć dodatkowe kroki, aby osiągnąć ten wyznaczony cel w 2050 r., lub, jak stwierdza Komisja: „Należy podjąć dodatkowe działania, w które swój wkład będą musiały wnieść wszystkie sektory, ponieważ oczekuje się, że aktualna polityka pomoże ograniczyć emisje gazów cieplarnianych jedynie o 60 % do 2050 r., co oznacza, że w celu osiągnięcia neutralności klimatycznej pozostanie jeszcze wiele do zrobienia”⁽⁵⁾.

2.10. EKES podkreśla znaczenie rozważenia wspomnianych w art. 3 ust. 3 wniosku punktów, które dotyczą zmiany sytuacji międzynarodowej i działań oraz konkurencyjności unijnej gospodarki. Zwraca szczególną uwagę na „potrzebę zapewnienia, by transformacja była sprawiedliwa i uczciwa społecznie” (art. 3 ust. 3 lit. h)). EKES pragnie podkreślić, że szczególnie należy zapobiegać ubóstwu energetycznemu, i zaleca, by kwestia ta była częścią oceny środków krajowych w rozumieniu art. 6 wniosku.

2.11. Do września 2020 r. Komisja planuje dokonać przeglądu unijnego celu klimatycznego na 2030 r. pod kątem celu neutralności klimatycznej oraz zbadać możliwości ustalenia nowego celu na 2030 r. w zakresie redukcji emisji na poziomie 50–55 % w porównaniu z 1990 r., a także przedstawić odpowiednie wnioski ustawodawcze do połowy 2021 r. EKES oczekuje, że nowy cel w zakresie emisji na 2030 r. będzie oparty na kompleksowym przeglądzie i odpowiedniej ocenie skutków. Twierdzi również, że istnieją zasadnicze argumenty przemawiające za przyjęciem celu ograniczenia emisji o 55 % do 2030 r., tak aby UE ze swojej strony mogła zaspokoić ogromną potrzebę zmniejszenia emisji w skali światowej. Na przykład w sprawozdaniu Programu Narodów Zjednoczonych ds. Ochrony Środowiska (UNEP) z 2019 r. w sprawie rozbieżności między potrzebami a perspektywami w zakresie redukcji emisji⁽⁶⁾ wskazano, że do osiągnięcia celu 1,5 °C określonego w porozumieniu paryskim⁽⁷⁾ potrzebny jest jeszcze ambitniejszy cel dotyczący redukcji emisji do 2030 r.

⁽²⁾ Europejskie prawo o klimacie.

⁽³⁾ Europejski Zielony Ład.

⁽⁴⁾ Dokument do przedłożenia UNFCCC.

⁽⁵⁾ Europejskie prawo o klimacie, zob. na przykład s. 2.

⁽⁶⁾ Emissions Gap Report 2019 [Sprawozdanie w sprawie rozbieżności między potrzebami a perspektywami w zakresie redukcji emisji z 2019 r.].

⁽⁷⁾ W sprawozdaniu Programu Narodów Zjednoczonych ds. Ochrony Środowiska (UNEP) w sprawie rozbieżności między potrzebami a perspektywami w zakresie redukcji emisji z 2019 r. wskazano, że aby ograniczyć globalne ocieplenie do 1,5 °C, należy zmniejszyć emisje w skali ogólnoświatowej o 7,6 % rocznie, począwszy od chwili obecnej. W przeliczeniu oznaczałoby to zmniejszenie emisji o co najmniej 68 % do 2030 r.

2.12. Dokonując oceny skutków, należy uznać, że kryzys związany z koronawirusem ma bezprecedensowe konsekwencje gospodarcze, społeczne i środowiskowe, które ze swej strony wywierają wpływ na skutki działań, jakie należy podjąć w celu złagodzenia zmiany klimatu.

2.13. EKES jest zdania, że potencjalny wpływ kryzysu COVID-19 nie może i nie powinien prowadzić do złagodzenia docelowego ograniczenia emisji do 2030 r.

2.14. EKES apeluje o taki przebieg tego procesu, by na odroczonego na listopad 2020 r. szczyście klimatycznym w Glasgow i podczas kolejnych szczytów UE mogła przyjąć rolę prekursora i propagatora oraz potrafiła zaangażować co najmniej wszystkie znaczące globalnie podmioty w aktywne działania na rzecz neutralności klimatycznej.

2.15. Ponadto EKES zaleca Komisji rozpoczęcie prac nad przygotowaniem pośredniego celu klimatycznego w zakresie redukcji emisji na 2040 r., aby osiągnąć neutralność klimatyczną do 2050 r. lub w miarę możliwości wcześniej. Prace te powinny obejmować odpowiedni wniosek ustawodawczy do Parlamentu Europejskiego i Rady wraz z propozycją nowych wymogów w zakresie ograniczenia emisji na lata 2031–2040, które miałyby zostać przyjęte przed 2028 r. Wyznaczenie celu w odpowiednim czasie jest konieczne, aby zagwarantować możliwie najwyższy stopień przewidywalności i przejrzystości dla społeczeństwa i wszystkich sektorów gospodarki.

2.16. Jak wynika z przeprowadzonego niedawno (przed kryzysem związanym z koronawirusem) badania Eurobarometr, 93 % obywateli Unii postrzega zmianę klimatu jako poważny problem, a 92 % obywateli Unii popiera unijny cel neutralności klimatycznej⁽⁸⁾. Utrzymanie tego poparcia wymaga przyspieszenia działań w dziedzinie klimatu równoległe z odbudową i ożywieniem gospodarczym.

3. Przekazanie uprawnień

3.1. W projekcie prawa o klimacie (art. 3) przyznaje się Komisji uprawnienia delegowane do „uzupełnienia” tego prawa „poprzez wyznaczenie trajektorii na poziomie Unii prowadzącej do osiągnięcia celu neutralności klimatycznej określonego w art. 2 ust. 1 do 2050 r.”. Ponadto, w terminie sześciu miesięcy od każdego globalnego przeglądu, o którym mowa w art. 14 porozumienia paryskiego, Komisja będzie dokonywać przeglądu tej trajektorii.

EKES uważa za konieczne, aby Komisja, zamiast przyjmować akty delegowane, przedstawiła wniosek ustawodawczy w celu wytyczenia i dostosowania tej trajektorii, jeśli uzna to za stosowne w wyniku przeglądu.

3.2. W każdych okolicznościach należy nadal chronić demokratyczne zasady naszego systemu instytucjonalnego. Obejmuje to prawo podmiotów społeczeństwa obywatelskiego i ich organizacji, takich jak EKES, do wnoszenia wkładu w demokratyczny proces decyzyjny. W tym kontekście EKES chciałby odesłać do treści art. 8 projektu prawa o klimacie: „Komisja współpracuje ze wszystkimi grupami społeczeństwa”.

4. Ocena postępów i środków

4.1. Zgodnie z art. 5 Komisja dokonuje oceny postępów i środków unijnych. „Przed przyjęciem jakichkolwiek środków lub wniosków ustawodawczych Komisja ocenia je w świetle celu neutralności klimatycznej [...] oraz włącza tę analizę do wszelkich ocen skutków towarzyszących tym środkom lub wnioskom ustawodawczym”.

W praktyce oznacza to, że Komisja uwzględnia wpływ na neutralność klimatyczną w ocenach skutków towarzyszącym jej wnioskowi. EKES zaleca Komisji, by zbadała, czy można to osiągnąć na podstawie istniejących ram na rzecz lepszego stanowienia prawa bez wprowadzania zmian w przepisach.

4.2. Art. 5 stanowi, że wynik tej oceny zostanie podany do publicznej wiadomości w momencie przyjęcia. Jednakże Trybunał Sprawiedliwości (w sprawie C 57/16 P, Client Earth przeciwko Komisji, wyrok z dnia 4 września 2018 r.) bardzo jasno stwierdził, że nawet projekty sprawozdań z oceny skutków mają być „udostępniane bezpośrednio” zgodnie z art. 12 ust. 2 rozporządzenia (WE) nr 1049/2001⁽⁹⁾. W związku z tym EKES proponuje zmianę brzmienia tekstu, tak aby dokument zawierający pełną ocenę został udostępniony publicznie zaraz po zakończeniu oceny.

4.3. EKES uważa, że osiągnięcie celu w zakresie neutralności klimatycznej do 2050 r. na szczeblu europejskim jest możliwe tylko wtedy, gdy każde państwo w pełni i terminowo wnosi swój wkład na rzecz łagodzenia zmiany klimatu i przystosowywania się do niej.

⁽⁸⁾ Poparcie obywateli dla działań w dziedzinie klimatu.

⁽⁹⁾ Dz.U. L 145 z 31.5.2001, s. 43.

W związku z tym EKES popiera następujący zamiar Komisji: Komisja może wydać zalecenia dla państwa członkowskiego, jeśli środki podjęte przez to państwo członkowskie są niezgodne z celem łagodzenia zmiany klimatu lub nieodpowiednie, aby zapewnić postępy w zakresie przystosowania się względem krajowych planów. EKES popiera Komisję w tym zakresie i zaleca, by w swoich zaleceniach Komisja opowiedziała się za skutecznym zestawem środków odpowiednich do okoliczności. EKES wzywa jednak do jasnego określenia celów i kryteriów, na podstawie których ocenia się postępy w poszczególnych państwach członkowskich.

4.4. Celem wniosku Komisji jest osiągnięcie neutralności klimatycznej Unii Europejskiej do 2050 r. Oznacza to, że nie każde państwo członkowskie musi osiągnąć neutralność klimatyczną indywidualnie. EKES popiera to podejście – co w rzeczywistości stanowi kontynuację obecnego podejścia unijnego prawodawstwa w dziedzinie klimatu – ponieważ podejście to ma tę zaletę, że optymalny podział wysiłków może zostać osiągnięty w całej UE, przy uwzględnieniu istotnych różnic między państwami członkowskimi. Niemniej EKES uważa, że każde państwo członkowskie powinno być zobowiązane do określenia w swym krajowym planie w dziedzinie energii i klimatu, który ma zostać przedłożony do dnia 1 stycznia 2029 r. (zgodnie z art. 3 rozporządzenia (UE) nr 2018/1999⁽¹⁰⁾), czy i jeśli tak, to kiedy zamierza osiągnąć neutralność klimatyczną i jakiego rodzaju środki zamierza podjąć, aby osiągnąć optymalny wynik na poziomie UE, w tym środki, które przyczyniają się do wysiłków innych państw członkowskich lub zostaną zrealizowane w jednym lub większej liczbie innych państw członkowskich, zapewniając w ten sposób, że takie ustalenia są dokonywane w terminie i w drodze możliwych do wyegzekwowania porozumień.

4.5. EKES jest również przekonany, że największe wsparcie dla polityki klimatycznej zostanie zapewnione, jeżeli ogólnym celem będzie osiągnięcie jak największego obniżenia emisji gazów cieplarnianych przy najniższych kosztach społeczno-gospodarczych. W związku z tym możliwe powinny być kompensaty czy wyrównania między państwami członkowskimi, jeżeli podlegają one solidnym ramom regulacyjnym uzupełnionym o egzekwowanie przepisów. Ważne jest również uznanie, że w obecnym systemie sektory objęte europejskim systemem handlu uprawnieniami do emisji (ETS) są regulowane w ramach całej UE, podczas gdy inne sektory są objęte podziałem wysiłku redukcyjnego w ramach krajowych paupów emisji. Z czasem coraz więcej sektorów zostanie objętych handlem uprawnieniami do emisji.

4.6. Oprócz systemu ETS istnieje wiele przepisów na poziomie UE, takich jak wymogi techniczne, które kontrolują emisje w różnych sektorach, a tym samym przyczyniają się do realizacji ogólnego celu. Regulacje na poziomie unijnym są szczególnie istotne w dziedzinach związanych z właściwym funkcjonowaniem jednolitego rynku.

4.7. EKES proponuje także należyte monitorowanie ewentualnego oddziaływania środków UE w kontekście globalnym. Obejmowałyby to np. efekty w zakresie inwestycji zagranicznych i handlu oraz wynikający z nich bezpośredni i pośredni wpływ na kształtowanie się emisji.

4.8. We wniosku Komisji stwierdza się, że: „działania na poziomie UE powinny być ukierunkowane na zapewnienie racjonalnej pod względem kosztów realizacji długoterminowych celów klimatycznych przy jednoczesnym zapewnieniu uczciwości i integralności środowiskowej”. EKES przyznaje, że nadal istnieje wiele pytań, zarówno proceduralnych (jakie jest najlepsze podejście do podejmowania decyzji?), jak i merytorycznych (jakie są sprawiedliwe i ekonomicznie uzasadnione kryteria podziału, które gwarantują wysoki poziom ochrony środowiska?), dotyczących sposobu osiągnięcia tego celu. Ważny jest zatem element dotyczący procesu (trwająca dyskusja horyzontalna między instytucjami UE, w tym EKES-em i KR-em, oraz wertykalna z państwami członkowskimi). Jeszcze ważniejsze jest pytanie, co należy zrobić w przypadku, gdyby jakieś państwa członkowskie chciały u siebie osiągnąć neutralność klimatyczną przed 2050 r., a nie byłoby to najefektywniejsze pod względem kosztów lub klimatu na poziomie Unii. EKES wzywa Komisję Europejską i Radę do jak najszybszego przedstawienia wyjaśnień i wytycznych w tej sprawie.

5. Przystosowywanie się do zmiany klimatu

5.1. Wniosek Komisji słusznie odnosi się zarówno do łagodzenia zmiany klimatu, jak i przystosowania się do niej, „zgodnie z art. 7 porozumienia paryskiego”. W szczególności w odniesieniu do adaptacji Komisja proponuje rozszerzenie działań UE na krajowe działania w zakresie dostosowania do zmiany klimatu.

Ogólnie rzecz biorąc, uważa się, że przystosowanie się do zmiany klimatu jest bardziej związane z działaniami władz lokalnych niż łagodzenie skutków zmiany klimatu. W związku z tym EKES uważa, że zgodnie z zasadą pomocniczości Komisja powinna wyjaśnić, w jakim zakresie należy przyznać uprawnienia na szczeblu UE, a także określić obowiązki, jakie należy nałożyć na państwa członkowskie.

⁽¹⁰⁾ Dz.U. L 328 z 21.12.2018, s. 1.

5.2. Ponadto należy również zbadać, z czym wiąże się ten obowiązek dla „odpowiednich instytucji Unii Europejskiej”. We wniosku określono, że państwa członkowskie muszą przyjąć krajowe strategie i plany w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu. Względem instytucji Unii Europejskiej nie są wymagane żadne konkretne działania, takie jak plan.

5.3. Komisja proponuje, by otrzymać uprawnienia do oceny nie tylko działań łagodzących, ale również działań przystosowawczych państw członkowskich (art. 6 ust. 1 lit. b)). Jeżeli Komisja stwierdzi, że środki podjęte przez państwo członkowskie są „nieadekwatne w celu zapewnienia postępów w zakresie przystosowania, o których mowa w art. 4, może wydać zalecenia dla tego państwa członkowskiego”. Jest to bardzo otwarty przepis. EKES uważa za pożądane, by Komisja ustanowiła kryteria takiej oceny.

6. Udział społeczeństwa

6.1. EKES uważa to za rzecz oczywistą i dlatego z zadowoleniem przyjmuje art. 8 (Udział społeczeństwa) prawa o klimacie. Aktywne uczestnictwo wszystkich grup społeczeństwa jest niezbędnym warunkiem powodzenia polityki klimatycznej w UE, zważywszy że to podmioty społeczeństwa obywatelskiego (przedsiębiorstwa, pracownicy, konsumenci oraz obywatele i ich organizacje) realizują cele klimatyczne w praktyce.

Dlatego EKES wzywa Komisję i państwa członkowskie, aby aktywnie zapraszały wszystkie te podmioty do udziału i przedstawiania propozycji dotyczących polityki w zakresie klimatu i konkretnych działań w tej dziedzinie.

6.2. W związku z tym EKES z zadowoleniem przyjmuje fakt, że Komisja Europejska rozpoczęła niedawno konsultacje publiczne w celu zebrania opinii na temat sposobów angażowania społeczeństwa w działania w dziedzinie klimatu ⁽¹⁾. Posłuży to jako podstawa do zainicjowania przez Komisję „Paktu na rzecz Klimatu” w trzecim kwartale 2020 r. W ramach Europejskiego Paktu na rzecz Klimatu Komisja Europejska zamierza zgromadzić zainteresowane strony, w tym regiony, władze lokalne, społeczności lokalne, społeczeństwo obywatelskie, szkoły, przedsiębiorstwa i osoby prywatne.

6.3. W świetle pozytywnych doświadczeń z europejską platformą zainteresowanych stron gospodarki o obiegu zamkniętym, ustanowioną przez Komisję Europejską i Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny, oraz zgodnie z wnioskami zawartymi w opinii EKES-u w sprawie Paktu na rzecz Klimatu (NAT/785) ⁽²⁾ EKES proponuje utworzenie platformy zainteresowanych stron Europejskiego Paktu na rzecz Klimatu w oparciu o zasady inkluzywności, przejrzystości oraz rzeczywistego udziału i odpowiedzialności lokalnych podmiotów działających w dziedzinie klimatu.

Bruksela, dnia 16 lipca 2020 r.

Luca JAHIER
Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego

⁽¹⁾ Konsultacje w sprawie Europejskiego Paktu na rzecz Klimatu.

⁽²⁾ <https://www.eesc.europa.eu/pl/our-work/opinions-information-reports/opinions/european-climate-pact-exploratory-opinion>